

Synpunkter på SOU 2021:77 – ”Från Kris till Kraft-Återstart för kulturen” från Svenska ASSITEJ

Inledning

Svenska ASSITEJ lämnar härmed in våra synpunkter på betänkandet för utredningen ”Från Kris till Kraft – Återstart för kulturen”. Generellt anser vi att kulturpolitikens uppgift att ”särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur” får oproportionellt litet fokus i rapporten. Denna skrivning faller bort i delaktighetsmålet och får en relativt ytligt genomlysning i jämförelse med de andra kulturpolitiska områden, trots att barn och ungdomar drabbats hårt av pandemin. I återstarten bör ett större fokus ligga på barn och ungas rätt till kultur som betonas i såväl de kulturpolitiska målen som i Barnkonventionen som nu är svensk lag.

Vi lämnar synpunkter på de områden som berör oss, det vill säga barn och ungas rätt till kultur, och i vårt fall professionella scenkonst-upplevelser i skolan i synnerhet. Vi, liksom utredningen, ser skolan som ett viktigt sammanhang för demokratiseringen av kulturen för barn och unga. Vi bifogar ASSITEJS tre långsiktiga förslag för att säkerställa alla barn och ungas rätt till scenkonst efter våra synpunkter på utredningen.

Förslag 7.2.3 Kulturcheckar som stimulansstöd

Vi är kritiska till förslaget om att införa kulturcheckar endast för dem som är äldre än 18 år. Som tillägg till utredningens förslag föreslår vi kulturcheckar på 150 kr för barn och unga.

Vi föreslår en tillfällig kulturcheck för 2022 till alla barn och unga som går i förskola, grundskola och gymnasium. Kulturchecken riktas inte till varje barn individuellt, utan går via kommun och skola för upplevelser under skoltid.

Detta skulle leda till:

- Att alla skolbarn får uppleva professionell kultur.
- Att alla gymnasieungdomar för första gången inkluderas i den kulturpolitiska infrastrukturen.
- Många nya arbetstillfällen för kulturarbetare som riktar sin verksamhet mot barn och unga.
- Ökad kunskap och erfarenheter i arbetet för att skapa en rättvis och effektiv infrastruktur för alla barn och unga i Sverige.

Förslag 7.3.1 Stärk stödet för den fria kulturen

Vi välkomnar förslaget om en ekonomisk förstärkning till fria aktörer inom scenkonst och musik, eftersom dessa står för en mycket stor del av den scenkonst som spelas för Sveriges elever.

Förslag 7.3.3 Stärk kultursamverkansmodellen

Vi instämmer med förslaget om en ökning av kulturens grundfinansiering.

Förslag 7.8.3 Främja förutsättningarna för kultur i skolan

Vi instämmer med förslaget om att främja samarbete mellan kulturområdet och utbildningsområdet. Vi saknar dock konkreta förslag från utredningen om strukturell samverkan mellan kultur och skola som ger goda förutsättningar för distribution av professionell scenkonst (och annan kultur) med skolan som arrangör och mottagare. Vi anser att arbetsfördelningen mellan staten, regioner och kommuner bör förtydligas i det avseendet. Vi välkomnar ett initiativ där Skolverket ska höja kunskapen om kulturens betydelse, men det är ingen lösning på det övergripande problemet kring distribution av kulturupplevelser till skolorna.

Även före pandemin fanns stora problem med att nå ut med scenkonstproduktioner till skolorna, och ojämlikheten mellan eleverna i Sverige på den punkten är allvarlig. Utifrån det behovet är det nödvändigt att kultur- och utbildningsdepartementet skapar fungerande infrastrukturer.

Vi förslår dessutom att ett nationellt kompetenscenter direkt underställt kulturdepartementet upprättas för att säkerställa en nationellt fungerande infrastruktur för att nå ut med scenkonst till skolorna. Sakkunniga vid kompetenscentret bör säkerställa kvaliteten i urvalet av produktioner som subventioneras av staten och skapa en enhetlig repertoarkatalog där dessa presenteras. Detta skulle spara resurser för regioner, kommuner och producenter. En kontinuerlig dialog bör föras mellan kulturkonsulterna i regionerna och kommunerna, som också borde erbjudas kompetensutveckling. Kompetenscentret bör stå för uppföljning av de kulturpolitiska målen, samt arbeta för att skoluturnéerna blir effektiva ur ett hållbarhetsperspektiv. I Norge och Danmark finns väl fungerande system, värt att titta närmre på, skapat av kultur- och utbildningsministeriet i respektive länder.

Förslag 7.10.2 Utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas

Vi instämmer på samtliga punkter i förslaget om att Kultursamverkansmodellen bör ses över. Vi anser att läget är akut eftersom det råder stor ojämlikhet mellan de olika kommunerna när det kommer till barn och ungas tillgång till scenkonstupplevelser i skolan.

Övrigt

Vi saknar i utredningen konkreta mål för hur ofta barn och unga ska få uppleva scenkonst i skolan. Vi föreslår att alla Sveriges elever ska få se minst en scenkonstproduktion per år.

Vi saknar i utredningen förslag om relevant statistik som mäter måluppfyllelsen när det gäller barn och ungas kulturupplevelser i skolan. Idag finns statistik som beskriver antalet föreställningar och publikantal, men ingen statistik som synliggör vilka barn som får, och vilka som *inte* får, professionella scenkonstupplevelser under sin skoltid. Med tanke på att utredningen föreslår att statistik för KKN upprättas (Förslag 7.7.4), finner vi det märkligt att ett sådant förslag inom vårt fält inte föreslås då kulturpolitiken ska ”särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”. Utöver detta bifogar vi tre förslag på åtgärder för barn och ungas tillgång till scenkonst i skolan. Dessa bygger på studier av den norska respektive danska modellen, som är nationellt enhetliga, administrativt effektiva och har hög måluppfyllelse.

Med vänlig hälsning

Michael Cocke, ordförande

info@assitej.se

ASSITEJs förslag på åtgärder för att säkra barns och ungas rätt till scenkonst

1. Inför en nationell modell för distribution och finansiering inom scenkonstområdet

Vi föreslår att det införs en ny statlig modell för finansiering och administration i distributionsledet där departementen för kultur och utbildning samverkar, så att alla barn garanteras scenkonst kontinuerligt under hela sin skoltid. Modellen ska göra det ekonomiskt attraktivt och administrativt enkelt för regioner, kommuner och skolor att boka in, förmedla och ta emot scenkonstproduktioner.

2. Inför ett nationellt kompetenscenter som arbetar strukturellt för att målen ska nås för alla barn i hela landet

Vi ser ett behov av ett kompetenscenter som, precis som i Norge och Danmark, arbetar operativt med att säkerställa en fungerande infrastruktur.

Sakkunniga vid kompetenscentret bör säkerställa kvaliteten i urvalet av produktioner som subventioneras av staten och skapa en enhetlig repertoarkatalog där dessa presenteras. Detta skulle spara resurser för regioner, kommuner och producenter. En kontinuerlig dialog bör föras med kulturkonsultenterna i regionerna och kommunerna som också bör erbjudas kompetensutveckling. Kompetenscentret ska stå för uppföljning av målen samt arbeta för att turnéerna blir effektiva ur ett hållbarhetsperspektiv.

3. För kontinuerlig statistik som beskriver och analyserar måluppfyllelsen av scenkonst för barn och unga

Idag finns det ingen enhetlig utvärderingsform och statistik som analyserar måluppfyllelsen av de kulturpolitiska målen avseende scenkonst i skolan. Därför är det svårt att veta säkert vilka modeller som fungerar effektivt och vad som behöver utvecklas. Med en kontinuerlig kartläggning skulle vi kunna analysera i vilken grad och hur målen nås i olika regioner, kommuner och skolor för att på sikt säkerställa alla barn och ungdomars rätt till kultur.

Avslutningsvis föreslår vi en ny utredning, som med våra förslag på åtgärder i åtanke, ska säkerställa alla barns och ungas rätt till scenkonst på lång sikt.
